

«En mer effektiv konkurranselov» vant artikkelprisen 2012

Vinnerartikkelen er skrevet av Erling Hjelmeng og Lars Sørgard og stod i Samfunnsøkonomen nr 7 i 2012. Dette ble gjort kjent på festmiddagen på Forskermøtet ved Universitetet i Stavanger. Ifølge statuttene for prisen skal det både legges vekt på faglig innhold og presentasjonsform. Prisen omfatter en sjekk på 20.000 kroner og et diplom. Merk at prisen nå er fordoblet i forhold til tidligere år.

Artikkelpriskomiteens medlemmer er, som i fjor, Lars-Erik Borge, Erling Steigum og Siri Pettersen Strandenes. Her følger komiteens begrunnelse for pristildelingen.

Komiteen har vurdert artiklene i samtlige numre av Samfunnsøkonomen i 2012 bortsett fra det siste, men pluss det siste nummer av 2011-årgangen, 18 artikler i alt. Det har vært mange gode artikler å velge mellom. En stor del av æren for dette tilfaller redaktørene Jo Thori Lind, Torberg Falch og Henrik Lindhjem. Jo Thori Lind overtok etter Rolf Jens Brunstad fra og med nummer 4 2012. Komiteen vil også berømme redaksjonen for mange gode aktuelle kommentarer, samt for et interessant temanummer om klimapolitikk.

Så over til årets artikkelpris. Mange kandidater var også i år inne i diskusjonen før komiteen samstemte om vinnerartikkelen like før julefeiringen satte inn. Vinnerartikkelens tema ga oss noen assosiasjoner til Inger Lise Rypdals kjente popsang «Fru Johnsen» fra 1967. Første vers i denne sangen har følgende tekst:

Erling Hjelmeng

«Jeg vil fortelle hva som hendte på et sted, helt innerst i en fjord. Der bodde tusen frelste pluss en tenåring og hennes unge mor. Vel, da skolen var slutt en sommerdag, kom datteren løpende som gal, og hun sa: mamma her er et brev til deg fra «Tilsynet for høy moral».»

Kort fortalt truet dette «Moraltilsynet» med å ta datteren fra moren fordi

Lars Sørgard

moren gikk med miniskjørt og ifølge rykter dessuten drakk øl. På det etterfølgende møtet med «Moraltilsynet» gikk moren til motangrep og avsluttet med følgende kraftsalve:

«Er det fra denne samling hyklere jeg hører at jeg ikke strekker til. Fordi min skjortekant er nærmere den himmel dere aldri kommer til.»

Sangen vakte sterke reaksjoner og det ble reist krav om sensur og bannlysning. En stund ble den da også forbudt spilt på NRK radio. Kanskje har denne populære sangen bidratt til at offentlige tilsyn har blitt møtt med en viss skepsis blant etterkrigstidens generasjoner her i Norge?

Tilsyn av markeder, med tilhørende rammeverk av lover og reguleringer knapt nok nevnt i pensum for norske økonomer i etterkrigstiden. Dette var kun noen kjedelige detaljer som juristene syslet med. Men fra 1990-tallet og utover, ble finanstillsyn og konkurranse-tilsyn viktige områder også for økonomifaget og for økonomer.

Vinnerartikkelen illustrerer samspillet mellom jus og økonomi, og økonomifagets sentrale rolle ved utformingen av konkurranseloven. Som forfatterne fremholder ...»konkurranserett og konkurransepolitikk er ikke rent politiske eller juridiske disipliner, men utgjør tvert imot et rikt landskap for økonomisk analyse og operasjonalisering av økonomisk teori.»

Hjelmeng som ledet og Søgard som var medlem av Konkurranselovutvalget (NOU 2012:7 Mer effektiv konkurranse) drøfter i artikkelen flere forslag

til endringer i den norske konkurranseloven, deriblant forslag til endringer i formålsbestemmelsene og endringer i ordninger for lempning for foretak som melder brudd på kartellforbudet. For å ta det siste først; Artikkelen påpeker at uten lempnings- eller amnestiordning kan varslerens incitament til å melde fra bli svekket – eller med forfatternes formulering: ... «straffespolet «forstyrrer» Konkurransetilsynets håndhevelse».

Artikkelforfatternes drøfting av endringer i formålsbestemmelsen viser at grunnleggende økonomiske prinsipper har stor praktisk betydning ved utforming av lov- og regelverk. Spørsmålet er hvilken velferdsstandard som skal legges til grunn når konkurransemyndighetene skal vurdere inngrep mot oppkjøp, fusjoner og annet konkurransebegrensende samarbeid.

Skal det benyttes en totalvelferdsstandard, altså maksimering av samfunnsøkonomisk overskudd, eller en konsumentvelferdsstandard, dvs. en maksimering av konsumentoverskuddet? Artikkelen påpeker at det norske regelverket er schizofrent på dette punkt. Mens dagens konkurranselov krever at en totalvelferdsstandard skal anvendes på fusjoner, må

konsumentvelferdsstandard anvendes på forbudet mot konkurransebegrensende samarbeid på grunn av harmonisering med EUs regelverk. Dette kan se ut som et vrient motsetningsforhold mellom to forskjellige økonomisk-teoretiske prinsipper, men i artikkelen argumenteres det overbevisende for hvordan Konkurransetilsynet kan håndtere dette i praksis.

Praksis bør ifølge artikkelen være effektiv ressursbruk og dermed størst mulig total velferd som overordnet standard, samt anvendelse av konsumentvelferdsstandard i konkrete saker. Og som artikkelforfatterne påpeker « Dette er i samsvar med det som står i den nåværende formålsbestemmelsen, men innebærer at bestemmelsen tilføres mer økonomisk innsikt».

Artikkelen har tittelen «En mer effektiv konkurranselov» og den sto i Samfunnsøkonomen nr 7 i 2012. Forfatterne er professor i privatrett ved Universitetet i Oslo, Erling Hjelmeng og professor ved Norges Handelshøyskole, Lars Søgard.